

ANALİTİK PUANLAMA ANAHTARI

7 soru · Toplam 100 puan

Her ölçüt bağımsız puanlanır. Yanlış, ilgisiz veya boş kanıt 0 puandır. Eşdeğer doğru ifadeler ve yöntemler kabul edilir. Bir işlem hatası, sonraki doğru yöntem için yeniden cezalandırılmaz.

Öğrenme çıktısı / kaynak grubu	Soru sayısı
TAR.11.1.1. Osmanlı Devleti'nin 1683-1789 yılları arasındaki siyasi ve askerî mücadelelerini sonuçları açısından değerlendirebilme	2
TAR.11.1.2. Lale Devri'nde Osmanlı devlet ve toplum hayatında meydana gelen değişimi tarihsel bağlamı içerisinde yorumlayabilme	3
TAR.11.1.3. 1755 Lizbon ve 1766 İstanbul depremlerini ortaya çıkardığı etkiler bakımından karşılaştırabilme	2

1. Antlaşmaların sonuçları · 14 puan

Karlofça toprak kaybı, Belgrad ise belirli bir bölgede geri kazanım sonucunu doğurmuştur. Yargı geçerli değildir; aynı dönemde farklı şartlarda kayıp ve kazanım yaşanmıştır.

7 puan · Karlofça toprak kaybı, Belgrad ise belirli bir bölgede geri kazanım sonucunu doğurmuştur.

Bu ölçüt tek bilgi veya ilişkiyi değerlendirir: doğru ve yeterliyse tam, yanlış ya da yoksa 0. Diğer ölçütlerden bağımsız puanlanır.

7 puan · Yargı geçerli değildir; aynı dönemde farklı şartlarda kayıp ve kazanım yaşanmıştır.

Bu ölçüt tek bilgi veya ilişkiyi değerlendirir: doğru ve yeterliyse tam, yanlış ya da yoksa 0. Diğer ölçütlerden bağımsız puanlanır.

Kabul edilen yanıtlar: Anlamı koruyan farklı sözcüklerle yazılmış doğru açıklamalar kabul edilir; örnek cevapla aynı cümle şartı aranmaz.

Yaygın hata: Bir antlaşmanın sonucunu yüzyılın bütün mücadelelerine genellemek.

2. Kırım'ın statüsü · 14 puan

Osmanlı'nın Kırım üzerindeki siyasi egemenliği sona ermiş, kuzeydeki güç dengesi Osmanlı aleyhine değişmiştir. İddia yanlıştır; 1774'te bağımsızlık kabul edilmiştir, Rusya'nın ilhakı daha sonra 1783'te gerçekleşmiştir.

7 puan · Osmanlı'nın Kırım üzerindeki siyasi egemenliği sona ermiş, kuzeydeki güç dengesi Osmanlı aleyhine değişmiştir.

Bu ölçüt tek bilgi veya ilişkiyi değerlendirir: doğru ve yeterliyse tam, yanlış ya da yoksa 0. Diğer ölçütlerden bağımsız puanlanır.

7 puan · 1774'te Kırım'ın doğrudan Rusya'ya katılmadığı, bağımsız kabul edildiği belirtilir. Sonraki ilhakın tarihini ayrıca yazmak zorunlu değildir.

Bu ölçüt tek bilgi veya ilişkiyi değerlendirir: doğru ve yeterliyse tam, yanlış ya da yoksa 0. Diğer ölçütlerden bağımsız puanlanır.

Kabul edilen yanıtlar: Anlamı koruyan farklı sözcüklerle yazılmış doğru açıklamalar kabul edilir; örnek cevapla aynı cümle şartı aranmaz.

Yaygın hata: Bağımsızlık, nüfuz artışı ve ilhak kavramlarını aynı saymak.

3. Lale Devri'ni yorumlamak · 18 puan

Elçilik gözlemleri farklı devlet ve toplumları tanıma arayışına kanıttır. Osmanlı Türkçesiyle eser basılması bilgi üretimi ve dolaşımındaki yeniliğe kanıttır. Osmanlı'da farklı topluluklara ait matbaalar daha önce vardı; Müteferrika'nın önemi Osmanlı Türkçesiyle basım bağlamında değerlendirilmelidir.

6 puan · Elçilik gözlemleri farklı devlet ve toplumları tanıma arayışına kanıttır.

Bu ölçüt tek bilgi veya ilişkiyi değerlendirir: doğru ve yeterliyse tam, yanlış ya da yoksa 0. Diğer ölçütlerden bağımsız puanlanır.

6 puan · Osmanlı Türkçesiyle eser basılması bilgi üretimi ve dolaşımındaki yeniliğe kanıttır.

Bu ölçüt tek bilgi veya ilişkiyi değerlendirir: doğru ve yeterliyse tam, yanlış ya da yoksa 0. Diğer ölçütlerden bağımsız puanlanır.

6 puan · Osmanlı'da farklı topluluklara ait matbaalar daha önce vardı; Müteferrika'nın önemi Osmanlı Türkçesiyle basım bağlamında değerlendirilmelidir.

Bu ölçüt tek bilgi veya ilişkiyi değerlendirir: doğru ve yeterliyse tam, yanlış ya da yoksa 0. Diğer ölçütlerden bağımsız puanlanır.

Kabul edilen yanıtlar: Anlamı koruyan farklı sözcüklerle yazılmış doğru açıklamalar kabul edilir; örnek cevapla aynı cümle şartı aranmaz.

Yaygın hata: Müteferrika matbaasını ülkedeki her dilde ilk matbaa olarak sunmak.

4. Değişimi sınıflandırma · 12 puan

Elçilik diplomasıyla, kitap basımı bilgi-kültürle, çeşme ve bahçe düzenlemeleri şehir yaşamıyla ilişkilidir. Birden çok alandaki değişim, dönemin tek bir etkinliğe indirgenmeden çok boyutlu incelenmesi gerektiğini gösterir.

6 puan · Elçilik diplomasıyla, kitap basımı bilgi-kültürle, çeşme ve bahçe düzenlemeleri şehir yaşamıyla ilişkilidir.

Elçilik-diplomasi, basım-bilgi/kültür ve çeşme/bahçe-şehir yaşamı eşleşmelerinin her doğrusu ölçüt puanının üçte birini alır.

6 puan · Birden çok alandaki değişim, dönemin tek bir etkinliğe indirgenmeden çok boyutlu incelenmesi gerektiğini gösterir.

Bu ölçüt tek bilgi veya ilişkiyi değerlendirir: doğru ve yeterliyse tam, yanlış ya da yoksa 0. Diğer ölçütlerden bağımsız puanlanır.

Kabul edilen yanıtlar: Anlamı koruyan farklı sözcüklerle yazılmış doğru açıklamalar kabul edilir; örnek cevapla aynı cümle şartı aranmaz.

Yaygın hata: Yeniliği yalnız askerî kurumlarda gerçekleşen değişiklik saymak.

5. Tarihsel bağlam · 18 puan

Geçmişteki teknoloji ve erişim imkânları günümüz ölçütleriyle doğrudan yargılanmıştır; bu yaklaşım anakroniktir. El yazması çoğaltmaya göre üretim süresi ve nüsha sayısı karşılaştırılabilir. Kitap maliyeti, dağıtım alanı veya okuyucu kitlesine erişim dönemin koşullarıyla incelenebilir.

6 puan · Geçmişteki teknoloji ve erişim imkânları günümüz ölçütleriyle doğrudan yargılanmıştır; bu yaklaşım anakroniktir.

Bu ölçüt tek bilgi veya ilişkiyi değerlendirir: doğru ve yeterliyse tam, yanlış ya da yoksa 0. Diğer ölçütlerden bağımsız puanlanır.

6 puan · 1. farklı doğru unsur: el yazması çoğaltmaya göre üretim süresi, nüsha sayısı, maliyet, dağıtım alanı veya okuyucu erişimi gibi dönem içi karşılaştırma ölçütlerinden biri.

Belirtilen havuzdan veya eşdeğer gerekçeli doğru bir unsur için tam; yanlış/yoksa 0. Aynı unsur iki kez puanlanmaz; yanıt sırası önemsizdir.

6 puan · 2. farklı doğru unsur: el yazması çoğaltmaya göre üretim süresi, nüsha sayısı, maliyet, dağıtım alanı veya okuyucu erişimi gibi dönem içi karşılaştırma ölçütlerinden biri.

Belirtilen havuzdan veya eşdeğer gerekçeli doğru bir unsur için tam; yanlış/yoksa 0. Aynı unsur iki kez puanlanmaz; yanıt sırası önemsizdir.

Kabul edilen yanıtlar: Anlamı koruyan farklı sözcüklerle yazılmış doğru açıklamalar kabul edilir; örnek cevapla aynı cümle şartı aranmaz. Her iki yanıt aynı örnek kategorisinden gelebilir; iki farklı doğru unsur ayrı ayrı puanlanır.

Yaygın hata: Geçmişte internet benzeri araçlar bulunmamasını yeniliğin değersizliği sanmak.

6. Depremlerin ortak etkileri · 12 puan

İki kentte de hasar barınma ve yeniden yapım/onarım ihtiyacı doğurarak günlük yaşamı ve kaynak kullanımını etkiledi. Lizbon özetinde depremi izleyen yangın ve tsunami ayrıca belirtilirken İstanbul özetinde yapı hasarı ve onarım ihtiyacı vurgulanmıştır.

6 puan · İki kentte de hasar barınma ve yeniden yapım/onarım ihtiyacı doğurarak günlük yaşamı ve kaynak kullanımını etkiledi.

Bu ölçüt tek bilgi veya ilişkiyi değerlendirir: doğru ve yeterliyse tam, yanlış ya da yoksa 0. Diğer ölçütlerden bağımsız puanlanır.

6 puan · Lizbon özetinde depremi izleyen yangın ve tsunami ayrıca belirtilirken İstanbul özetinde yapı hasarı ve onarım ihtiyacı vurgulanmıştır.

Bu ölçüt tek bilgi veya ilişkiyi değerlendirir: doğru ve yeterliyse tam, yanlış ya da yoksa 0. Diğer ölçütlerden bağımsız puanlanır.

Kabul edilen yanıtlar: Anlamı koruyan farklı sözcüklerle yazılmış doğru açıklamalar kabul edilir; örnek cevapla aynı cümle şartı aranmaz.

Yaygın hata: Bir kartta belirtilmeyen olgunun diğer şehirde kesinlikle hiç yaşanmadığını iddia etmek.

7. Yeniden kurma kararları · 12 puan

Her iki kentte yönetimler hasarın giderilmesi ve yeniden yapım için müdahale etmiştir. Lizbon özetinde şehir planının yeniden düzenlenmesi, İstanbul özetinde yapıların onarımı ve yeniden yapımı vurgulanmıştır.

6 puan · Her iki kentte yönetimler hasarın giderilmesi ve yeniden yapım için müdahale etmiştir.

Bu ölçüt tek bilgi veya ilişkiyi değerlendirir: doğru ve yeterliyse tam, yanlış ya da yoksa 0. Diğer ölçütlerden bağımsız puanlanır.

6 puan · Lizbon özetinde şehir planının yeniden düzenlenmesi, İstanbul özetinde yapıların onarımı ve yeniden yapımı vurgulanmıştır.

Bu ölçüt tek bilgi veya ilişkiyi değerlendirir: doğru ve yeterliyse tam, yanlış ya da yoksa 0. Diğer ölçütlerden bağımsız puanlanır.

Kabul edilen yanıtlar: Anlamı koruyan farklı sözcüklerle yazılmış doğru açıklamalar kabul edilir; örnek cevapla aynı cümle şartı aranmaz.

Yaygın hata: Metindeki vurgu farkını bütün uygulamaların bütünüyle zıt olduğu şeklinde yorumlamak.

Kapsam dayanağı: <https://cdn.eba.gov.tr/yardimcikaynaklar/2026/09/KSDT/tarih3.xlsx> · 11. SINIF · Senaryo 2